

Хто в душі залишив місце дитинству,

здатний творити дива

НОВОРІЧНА ІСТОРІЯ. Як ми з автором вишитих книжок Оленою Медведєвою в казку мандрували

Інна ОМЕЛЯНЧУК,
«Урядовий кур'єр»

Прочиняю старовинні двері кімнати-музею Уласа Самчука в Рівному, а там у самісінькому центрі вже світиться-вблискує ялинка. Та не проста, а рукотворна! «Заходьте на нашу гостину!» — припрошує широкою усмішкою струнка Олена Медведєва. Глибокі озерця її очей так і вихлюпують добро і внутрішній спокій.

А це саме те, що потрібно для відвертої розмови. Її знала в Україні й світі майстриня зміло перетворює на захопливу розповідь-екскурсію. «Ось тільки як втисне вона в наше спілкування чи не пів життя?» — подумки ставлю собі запитання. А відповідь на нього вже лунає.

Іжачок, киця і веселка

— Двері у світ казки мені відчинив син Андрій: 12-річним він написав казку про іжачка, який збудував хатинку з голок, скріпивши їх... згуценькою! Я подумала, що це варте уваги, але вирішила зробити не друкований варіант казки, а вишити її. Так народилася перша вишита книга «Іжачок — сто голочок». Далі десь на потаємних глибин душі виникла ось ця, в'язана спицями «Киця-киць». А це книжка-складанка з дерева «Сонячна веселка», — вправно розгортає сторінки майстриня. — Ось із великої скрині дістаю «Летіти шпальти Андрієвої казки «Живі парасольки», які росли в лісі немов гриби. Казкотерапія — найдієвіша методика для розвитку: перевірено часом. Для нас, дорослих, теж, бо той, хто в душі залишив хоч трішечки місця дитинству, здатний творити справжні дива, — інтригує Олена.

— І ви теж у душі дитина? — саме собою виникає запитання.

— Ще й яка! — підводить до справжнісінької бурштинової казки (як же в бурштиновому місті України без неї?). Тут кожна сторіночка інкрустована камінчиками різних розмірів та відтінків. Коли на них падають сонячні промені (а нам у найкоротший зимовий день небо піднесло такий подарунок), — це неперевершено!

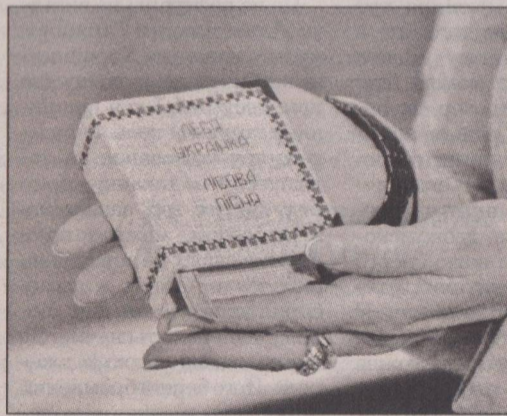
— А ось праска-казка, яку виготовив Олександр Каленюк, рівненський майстер, — бере в руки величезну праску, всередині якої захована казка її авторства. — Про те, як праска безтурботно жила собі в замощній родині. Коли розпочалася війна, переїхала до госпіталю, де дуже багато працювала і зненавиділа свою долю. Та якось підслухала розмову санітарок, які говорили, що праска допомогла врятувати життя пораненим, бо завдяки їй було дотримано правил гігієни. І тоді вона вже не нарікала на власну долю. Війна закінчилася, і праска повернулася додому. Це історія, яка стає таким собі тренером у житті і

Фото надав автор

ДОСЬЄ «УК»

Олена МЕДВЕДЕВА. Народилася в Рівному. За фахом юристка, журналістка і психолог. Член двох національних спілок — письменників та журналістів. Її ім'я вписано у Книгу рекордів України як авторку проєкту «Найбільша вишита книга ручної роботи».

вчить належно сприймати переми.

Подумки одразу ж переносюся до українських госпіталів, які в перші роки війни вижили на лінії вогню зокрема завдяки ось таким волонтерським праскам.

Абеткове дерево

— А це вітрякова казка, — звертає увагу на млин-вітряк і його мішечки з борошном — сторінки, ось шовкова — на шовку малювала Наталка Серветник. Ось мереживна, — вражає новим рукотворним фоліантом. — Її сторінки виплела гачком Олена Карплюк. А це абеткове дерево, книжка зі шкіри. Ось солом'яна, — і в повітрі одразу пахне українським селом — коліскою наших традицій.

— А цю, бісерну, виготовили ви?

— Це філігранна робота Наталії Дишкант, а казка «У парі з ангелом» синова, — обдаровує усмішкою. — А ось ця, книжка-гербарій із моєю філософською притчею «Червона гербера».

Не встигаю впоратися з емоціями, як Олена непомітним рухом вмикає мелодію, що її видає книжка-вертеп «Різдвяна зоря». Цей вертеп, різьблений з оливкового дерева, вона придбала у Вифлеємі.

— Моя мета — ось так делікатно, трішечки повернувши ключик, запустити в дітях безупинний механізм творчості. Тоді вони зроблять те, до чого ми з вами не додумаємось. У цьому мені допомагають незвичні екскурсії у світ «Креативної книги» — а саме так називається мій задум і цей перевізний музей. До кінця року я з ним тут на запрошення Літературного музею Уласа Самчука. Одразу сказала собі: зачепити струни дитячих душ традиційними музейними розповідями не вийде. Тому наші подорожі в казку будуть неординарними. Ось тут у нас килимки часу, на які можна сісти чи лягти, тут — костюми казкових персонажів. Адже діти зазвичай ототожнюють себе з ними. Дуже приємно, коли в них загоряються очі, вони не хочуть звідси йти. А ще влаштуємо майстер-класи: виготовляємо

ілюстрації до казок із ниток, створюємо янголів, новорічні іграшки технікою декупажу. Це вже наше «Вишиване Різдво у майстерні святого Миколая», на яке охочі записувалися ще в листопаді. До речі, можете приміряти великі окуляри, які дають змогу навіть зазирнути в майбутнє.

Святі слова

«Машина часу» з головою захоплює й мене: справді, далеко видно! І вже хочеться слухати Оленину казку далі.

А вона вправно одягає білі рукавички, і я розумію: наближаємося до святої святих — її вишитої класики. Олена з якоюсь особливою легкістю бере на руки (саме на руки, як дитину) перше своє творіння — Шевченків «Кобзар 1840 року». Створила його в 2013-му разом із художнім редактором Анною Тимошок. Коли актори з фільму «Поводир» приїхали в Острозький музей книги та друкарства, фоліант саме експонували там. І вони читали його пучками.

Далі тут «Народна пісня» Івана Франка, «Я поцілую мальву у щоку» Ліни Костенко і всі чотири Євангелія. Їх тексти Олена вишила унікальним запатентованим шрифтом стебниковою без жодного скорочення. Сторінки кожної книжки, а це так званий дикий льон, мають інший орнамент.

— Це наша книжка-рекордсмен, — напрочуд легко бере Євангеліє від Матвія, яке нещодавно, в День української писемності та мови, потрапило у Книгу рекордів України. — Рекорд ми встановили в Музеї Тараса Шевченка в Києві. Важить 9 кілограмів 400 грамів, однією голкою тут вишито 88 тисяч 700 знаків, працювала над нею два роки. Особливо складно, коли зіб'єшся і доводиться повертатися, перевишивати. Тому тут надважливий внутрішній спокій і зосередженість.

— Коли працюєте, вимикаєте телефони?

— Якщо вдається, то вимикаю, а якщо через певні обставини не можу собі цього дозволити, то ні, бо життя на паузу не поставиш, — усміхається. — Тому вчуся швидко перемикатися. Креативні книжки створювала не для музею й не для рекордів, все йшло із глибини душі. Мене надихали діти Анастасія та Андрій, потім — онуки.

А глибину її душі ще, здається, не перевершив ніхто. Звідти — і серія вишитих мініатюр: Ліса Українка, Тарас Шевченко, Іван Франко і, звісно ж, Улас Самчук з уривком із його «Волині» — «А Володько слухає і чує...» Шкода тільки, що зі шкільної програми вилучили твори нашого Волинського Гомера. То ми прагнемо, аби їх повернули.

— Мені зателефонував колекціонер з-за кордону, в якого 40 тисяч мініатюр, і запитав, чи, бува, не вишиваю їх. Тоді навіть не уявляла, як перейти з фоліанта на мініатюру. А він розповів про параметри,

щоб книжка називалася мініатюрою. Так із четвертої спроби побачила світ ось ця «Лісова пісня» Лесі Українки з візерунками її мами Олени Пчілки, — показує книжечку, яка зберігається у спеціальній різьбленій скриньці. — Для мене це була особлива енергетика двох видатних жінок-українок. Вона додала і внутрішнього спокою, й водночас натхнення творити ще. А для мого натхненника з-за кордону вишила другий примірник: таїнство першого завжди залишаю собі.

Крамниця часу

Майстриню дедалі частіше знаходять через інтернет і запрошують презентувати свою «Креативну книгу» не лише в різні куточки України, а й за кордон. І то, каже, найбільше її щастя — прислужитися людям. Особливо теплою була зустріч з українською діаспорою в Празі. Адже люди далеко від батьківщини ревно плекають її в серцях.

Неначе за помахом чарівної палички (вона в Олені теж є) засвітилася ялинка, яка впла мені в око ще біля входу. Але те, що побачила зблизька, цілком перевернуло традиційне уявлення про Новий рік. Маківка, іграшки — чотирикутники або ж ромби: основи з лози (їх виготовляє син, який уже закінчує магістратуру), а всередині вишиті подушечки з дикого льону. М'які, безпечні для дитвори, оригінальні й просто милі — ось така вишита ялинка тепер загоряється і в родині Олени Медведєвої. Цим іграшковим візерункам, які вона знайшла в архівах тезки Олени Пчілки, — сотня років. Тому ялинка — із глибинною пам'яттю поколінь, тією, яка й тримає нас на цьому світі.

Олена розповідає притчу про двох сестер, які мали у своїх дворах криниці. Одна весь час пускала людей по воду, а друга — ні. Коли ж настала засуха, вода у другій криниці зникла назавжди. А в першій, навпаки, перебувала з небаченою силою, та ще й стала чистою, немов дівоча сльоза, і смачнішою, ніж раніше.

— Отак і в житті, — каже у відповідь на запитання, як митцеві вижити із творчості. — Воно не завжди розраховується з нами грішми, а часто віддячує здоров'ям рідних, гарним настроєм і новими можливостями у різних сферах нашого буття. Успіх — це ще не все, як і поразка — ще не кінець. Найважливіше для нас — сила духу, вміння відповідно сприймати кожну життєву ситуацію. А то велика праця душі.

Саме такою філософією пронизаний кожен день Олени Медведєвої. Її намагається прищепити всім, хто припадає до цілющої криниці «Креативної книги». Днями, до речі, народилася ще одна філософська казочка «Крамниця часу».

Вона вже доїхала до читачів в Америці, Італії, Норвегії. Там, де Новий рік та Різдво теж зустрічатимуть з Україною в серці. З Новим роком!